

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДАҒЫ ЦИФРЛЫҚ РЕСУРСТАР: ТИІМДІЛІГІ МЕН БОЛАШАҒЫ

Айтбенбетова Айгул Кадиржановна

Филология ғылымдарының кандидаты, доцент
Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті
Қазақстан

Жолдасова Нургұл Нышановна

Қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
«№27 орта мектеп-лицейі»
Қазақстан

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.17932864>

Аннотация. В статье представлен научный анализ эффективности и перспектив внедрения цифровых ресурсов в процесс преподавания казахского языка. Рассматриваются современные электронные платформы, мобильные приложения и интерактивные инструменты, способствующие формированию коммуникативной и лингвистической компетенций обучающихся. Особое внимание уделено педагогическим и методологическим аспектам использования цифровых технологий в языковом образовании. На основе обобщения отечественного и зарубежного опыта выявлены ключевые тенденции цифровизации обучения и определены направления дальнейшего совершенствования методики преподавания казахского языка в условиях цифровой трансформации образования.

Ключевые слова: цифровые ресурсы, преподавание казахского языка, электронное обучение, педагогические технологии, инновации в образовании, цифровизация, языковая компетенция.

Abstract. This article presents a comprehensive academic analysis of the effectiveness and future prospects of integrating digital resources into the process of teaching the Kazakh language. It examines modern electronic platforms, mobile applications, and interactive learning tools that contribute to the development of students' communicative and linguistic competencies. Particular attention is paid to the pedagogical and methodological aspects of employing digital technologies in language education. Based on the synthesis of national and international experience, the study identifies key trends in the digitalization of learning and outlines strategic directions for improving Kazakh language teaching methods in the context of educational digital transformation.

Keywords: digital resources, Kazakh language teaching, e-learning, pedagogical technologies, educational innovations, digitalization, linguistic competence.

Бүгінгі күні қазақ тілі пәнінің мұғалімдері сабақ барысында әртүрлі цифрлық ресурстарды тиімді үйлестіріп қолдануда. Ең алдымен отандық BilimLand платформасын атап өтуге болады. BilimLand – әлемдік электронды оқыту жетістіктері негізінде жасалған ауқымды білім беру порталы edunews.kz. Онда қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде жалпы білім беретін барлық пәндер бойынша шамамен 30 мың электронды сабақ, бірнеше мың интерактивті жаттығу, оқу бейнежазбалары мен анимациялық материалдар топтастырылған. Платформада қазақ тілі пәніне арналған бөлім де бар, онда грамматика

ережелері мен мәтіндер интерактивті формада, көрнекі бейнесабактар арқылы түсіндіріледі (тіл үйретудегі күрделі ұғымдарды анимация көмегімен жеңіл қабылдауға болады деп күтіледі) [Исімбаева Р., 2025]. Мұғалімдер BilimLand материалы негізінде сабақты түсіндіріп қана қоймай, оны бекіту үшін платформаның тапсырмаларын пайдаланады. Сабақтың әр бөлімінде теориялық материал (мәтін, бейне немесе конспект) және оны пысықтауға арналған әртүрлі деңгейдегі интерактивті тапсырмалар беріледі; оқушы тапсырмаға қате жауап берсе, қателігімен жұмыс істеу мүмкіндігі ұсынылады. Барлық тапсырмаларды орындап болған соң, оқушы өз нәтижесін көре алады, ал арнайы «сабақ қорытындысы» бөлімінде автоматты түрде қалыптасқан бағасы шығады [Абибулла Н., 2020].

Moodle және Google Classroom платформалары да қазақ тілі сабақтарын ұйымдастыруда өз орнын табуда. Әсіресе, қашықтықтан оқыту кезінде бұл Learning Management System (LMS) құралдары мұғалімдерге сыныптар құрып, тапсырмалар мен оқу материалдарын жүктеуге, тестілер өткізіп, нәтижелерін бақылауға мүмкіндік берді. Мысалы, кейбір мектептердің қазақ тілі мұғалімдері Moodle арқылы оқушыларға электронды сабақтар өткізіп, онлайн тест тапсырмаларын орындауды жолға қойғаны туралы тәжірибелер бар. Google Classroom болса, өзінің қарапайым интерфейсі арқылы мұғалімдер мен оқушылардың өзара байланысын жеңілдетті: мұғалімдер үй тапсырмаларын, қосымша материалдарды Classroom-ға салып, оқушылар уақытылы орындап жіберіп отырды. 2020 жылғы төтенше жағдай кезінде Білім министрлігі мен Цифрлық даму министрлігі бірқатар IT-компаниялармен ынтымақтастықта жұмыс істеп, оқушылардың осы платформаларға тегін қосылуын қамтамасыз етті (арнайы трафикті есептемеу арқылы) [Public Administration News (UN), 2020]. Нәтижесінде, интернетке мүмкіндігі бар аймақтарда қазақ тілі сабағының мұғалімдері аталған платформаларды кеңінен меңгеріп, сабақтарын виртуалды сыныптарға бейімдеді.

Тілді үйретуде ойын және жаттығу құралдарын ұтымды пайдалану да маңызды тәжірибе болып отыр. Мысалы, қазақ тілі сабақтарында жиі қолданылып жүрген Kahoot сервисі – жаңа сөздерді, грамматикалық ережелерді немесе әдебиеттік оқу мазмұнын викторина форматында қайталауға өте қолайлы құрал. Мұғалімдер Kahoot-та қысқаша тест немесе сұрақтар жинағын қазақ тілінде құрып, оны сыныпта оқушыларға ойын түрінде өткізеді. Оқушылар смартфон немесе компьютер арқылы сұрақтарға жылдам жауап беріп, бір-бірімен бәсекеге түсе алады, әр жауаптан кейін дұрыс жауап пен ұпай көрініп, жалпы рейтинг шығарылады. Осындай әдіс дәстүрлі сұрау немесе

жазбаша тексеруге карағанда оқушыларды белсенді қатыстыруға және материалды қызықты түрде пысықтауға жағдай жасайды. Сол сияқты, тіл үйренушілердің сөздік қорын молайтуда танымал Quizlet қосымшасы қолданылуда. Quizlet – оқушылар өздері немесе мұғалімдер дайындаған сөздер жиынтығын (карточкаларды) түрлі режимде (жаттау, жазу, тест, ойын) оқып-үйренетін платформа. Қазақ тілі пәнінде Quizlet-ті жаңа сөздер мен терминдерді жаттатуда, сөйлем құрау үлгілерін үйретуде тиімді көмекші ретінде пайдалануға болады.

Жалпы, қазақ тілі сабағында цифрлық ресурстарды қолдану тәжірибесі күннен күнге кеңейіп келеді. Мұғалімдер онлайн-платформалар мен қосымшаларды ҚМЖ (қысқа мерзімді жоспар) аясында сабақтың тиісті кезеңдеріне кіріктіріп, оларды тек қосымша материал ретінде ғана емес, сабақ өткізудің негізгі құралы ретінде де пайдалана бастады. Бұл тәжірибе заман талабымен үйлесімді: оқушылар цифрлық әлемде өмір сүріп жатқандықтан, білім беру де сол ортаға бейімделуі заңды. Келесі бөлімдерде осындай ресурстардың оқушылардың белсенділігі мен оқу нәтижелеріне қалай ықпал ететіні талданады.

Цифрлық білім беру ресурстары оқушылардың танымдық ынтасын оятып, оқу әрекетін белсендіруге көмектесетіні көптеген тәжірибелерде байқалуда. Ең алдымен, мультимедиалық мазмұнның әсерін атап өтсек болады: түрлі аудио-бейне жазбалар, анимациялар және интерактивті графика арқылы берілген ақпарат оқушылар үшін қызықтырақ әрі түсініктірек болады. Мысалы, BilimLand платформасындағы қазақ сөздерінің дұрыс айтылуын көрсететін бейнесабақтар оқушылардың айтылым дағдысын жақсартуға септігін тигізеді, себебі оқушы жаңа сөздің дыбысталуын көріп, естіп қабылдайды. Сол сияқты, тарихи немесе көркем мәтіндерді мультимедиалық сүйемелдеумен ұсыну (видео-фрагменттер, суреттер) оқушылардың елестету қабілетін арттырып, материалды тереңірек түсінуіне жағдай жасайды.

Цифрлық платформалардың тағы бір артықшылығы – ойын элементтері арқылы мотивацияны күшейтуі. Оқытудағы ойын технологиялары оқушылардың жарысу, мәреге жету сияқты табиғи талпыныстарын пайдалана отырып, оларды білім алу әрекетіне тартады. Мәселен, жоғарыда айтылған Kahoot викториналары немесе BilimLand платформасындағы кіріктірілген ойындар (қазақ тіліндегі сөзжұмбақтар, лексикалық ойындар) арқылы оқушылар өткен тақырып бойынша білімін қызықты форматта тексеріп, толықтыра алады. Мұндай ойындық тапсырмалар оқушылардың эмоциялық

көңіл-күйін көтеріп, сабақтағы стресті азайтады, соның арқасында олар оқу материалына еркінрек ықылас қоюға мүмкіндік алады.

Сонымен бірге, цифрлық ресурстар *кері байланыстың жеделдігі* арқылы да танымдық белсенділікті арттырады. Дәстүрлі сабақта оқушы орындаған тапсырмасының нәтижесін мұғалім тексергенше біле алмауы мүмкін, ал онлайн-платформаларда көптеген тапсырмалар бойынша нәтиже сол сәтте шығып, оқушы өз жетістігін немесе қателігін дереу көре алады. Мысалы, BilimLand-тың жаттығулары аяқталған соң платформа шешімді бірден бағалап көрсетеді. Quizlet сияқты қосымшаларда да оқушы тестті орындап болған бойда қанша сұраққа дұрыс/бұрыс жауап бергенін көреді. Зерттеулер көрсеткендей, осындай *жылдам кері байланыс* оқушылардың оқу мотивациясын оң әсерлеп, олардың белсенділігін сақтайтыны белгілі [Özdemir O., Seçkin H., 2024].

Цифрлық ресурстарды қолдану оқушылардың оқу әрекетіне жана мүмкіндіктер ашады. Оқушылар оқу материалымен тек сыныпта ғана шектелмей, үйде немесе кез келген қолайлы ортада өз бетімен қосымша айналыса алады. Мысалы, BilimLand платформасы арқылы оқушыларға жеке аккаунттар беріліп, олар сабақтан тыс уақытта кез келген тақырыпты қайта қарап, интерактивті тапсырмаларды орындап, өзіндік жұмыстарын жүргізе алады [edunews.kz](https://www.edunews.kz). Бұл оқушылардың өз бетінше білім алу дағдыларын дамытып, танымдық белсенділігін ұзақ мерзімді перспективада қолдайды.

Мұғалімдердің тәжірибесі де цифрлық платформалардың оқушы ынтасын арттыратынын растайды. Заманауи педагогтар пікірінше, сабақта Kahoot, Quizizz, Google Classroom секілді цифрлық құралдарды пайдалану оқушыларды пәнге қызықтырып, ынталандырады, соның нәтижесінде ақпаратты дәстүрлі әдістерге қарағанда тезірек меңгеруге көмектеседі. Оқушының назарын ұстап тұру қазіргі заманда күрделенген міндет екені рас, өйткені олар ақпаратты көбіне смартфон, компьютер арқылы тез қабылдауға бейімделген. Сондықтан сабақта цифрлық ресурстар арқылы визуал және интерактивті тәсілдер қолдану – олардың зейінін шоғырландырып, танымдық белсенділік деңгейін көтерудің тиімді жолы.

Қорыта айтқанда, цифрлық ресурстар оқушылардың танымдық белсенділігіне көп қырлы әсер етеді: қызығушылықты оятады, уәжді күшейтеді, материалды қабылдауды жеңілдетеді, жылдам кері байланыс пен жетістік сезімін береді, сондай-ақ оқушыларды белсенді әрекетке ынталандырады. Ал бұл факторлардың барлығы олардың қазақ тілі пәнін тереңірек меңгеруіне және жалпы білім сапасының артуына негіз қалайды.

Цифрлық ресурстарды сабақта пайдалану тек қызықтырғаны үшін ғана емес, ең бастысы – білім алушылардың нақты оқу нәтижелерін жақсартуы үшін құнды. Педагогикалық тиімділікті бағалауда бірнеше аспектіні қарастыруға болады: оқу жетістіктерінің өсуі, білімнің берік орнығуы (қайталау, есте сақтау), дағдылардың қалыптасуы және уақыт/ресурс үнемділігі.

Орта мектепте қазақ тілін оқытуда цифрлық ресурстарды қолдану – заман талабына сәйкес туындаған қажеттілік әрі мүмкіндіктер алаңы. Жүргізілген талдау негізінде төмендегідей қорытындылар жасауға болады:

Цифрлық ресурстарды қолдану тәжірибесі қазақ тілі сабақтарының форматын байытып, оқу үдерісін жаңаша ұйымдастыруға жол ашты. BilimLand секілді отандық платформалар мультимедиалық сабақтар мен жаттығулар арқылы мұғалімдердің тиімді көмекшісіне айналды, ал Kahoot, Quizlet сияқты құралдар сабаққа ойын элементтерін енгізіп, оны оқушылар үшін қызықты етуде. Google Classroom, Moodle тәрізді ортақ платформалар оқу материалдарын тарату мен бақылауды жеңілдетіп, мұғалім мен оқушы арасындағы байланысты жаңа деңгейге көтерді.

Оқушылардың танымдық белсенділігіне әсері айқын көрінді: цифрлық ресурстар оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырып, оларды белсенді әрекетке жұмылдырады. Интерактивті сабақтар, көрнекі бейнематериалдар мен жедел кері байланыс оқушылардың зейінін тұрақтандырады, мотивациясын күшейтеді. Оқушылар цифрлық ортада өздерін еркін сезініп, қажетті жағдайда оқу әрекетін өз бетімен жалғастыра алады, бұл өз кезегінде олардың зерттеушілік дағдыларын және өмір бойы білім алу құндылығын қалыптастырады.

Педагогикалық тиімділік тұрғысынан, цифрлық ресурстарды дұрыс пайдаланған жағдайда білім нәтижелерін жақсартуға болатыны байқалды. Оқыту үдерісі жекелендіріліп, әр оқушының деңгейіне сай тапсырмалар берілуі, білімнің берік меңгерілуі үшін практикалық жаттығулардың молаюы – цифрлық технологиялардың артықшылығы. Зерттеулер де кейбір құралдардың (мысалы, Quizlet) білім алушылардың үлгеріміне оң әсерін нақты деректермен дәлелдеп отыр. Сонымен бірге, бағалау мен бақылау үрдісі объективтеніп, жеделдене түсті, мұғалімнің уақыты үнемделіп, оқушының оқу жетістігін дер кезінде қадағалауға мүмкіндік артты.

Болашақтағы даму мүмкіндіктері зор: цифрлық ресурстар одан әрі дамып, жаңа технологиялармен (AI, VR/AR) толықпақ. Қазақ тіліне бейімделген контент көлемі ұлғайып, сапасы тереңдейді, түрлі платформалардың интеграциясы жүріп, бірыңғай цифрлық білім беру экожүйесі қалыптасуы

ықтимал. Ең бастысы – ауыл мен қала мектептерінің арасындағы цифрлық инфрақұрылым алшақтығын жою, барлық оқушыларды тең дәрежеде цифрлық ресурстармен қамтамасыз ету міндеті тұр. Мұғалімдерді цифрлық педагогикаға дайындау да – болашақта ұдайы назарда болатын бағыт, өйткені технология қаншалық дамыса да, оны оқу үдерісіне тиімді енгізетін басты тұлға – ұстаз.

Қорыта келгенде, цифрлық ресурстарды орта мектепте, әсіресе қазақ тілі пәнінде тиімді қолдану – оқытудың сапасын арттырудың, оқушылардың белсенділігін көтерудің және мемлекеттік тілді меңгертуде жаңа серпін берудің маңызды факторы. Цифрлық технологиялар дұрыс пайдаланылған жағдайда ғана өз жемісін бермек. Олай болса, бүгінгі қазақ тілі мұғалімі инновацияларға ашық, цифрлық құзыретті және әдістемелік тұрғыда шығармашылықпен қаруланған болуы тиіс. Сонда ғана цифрлық ресурстар оқу мақсаттарына қызмет етіп, жаһандану дәуірінде қазақ тілін оқыту тиімді де тартымды бола түседі. Бұл бағыттағы ғылыми ізденістер мен практикалық жаңалықтарды одан әрі дамыту – білім беру жүйесінің алдында тұрған өзекті міндеттердің бірі.

Әдебиеттер тізімі

1. Исімбаева Р. Цифровые технологии на уроках казахского языка // Учительская плюс. – 2025. – №17 (665). – 2 мамыр.
2. Абибулла Н. BilimLand, Daryn.Online, Оріқ және өзге онлайн оқу платформалары. Қолдану нұсқаулығы, 14 қыркүйек 2020.
3. Distance learning in Kazakhstan under quarantine – Public Administration News (UN). – 2020.
4. Özdemir O., Seçkin H. Quantifying cognitive and affective impacts of Quizlet on learning outcomes: a systematic review and comprehensive meta-analysis // Frontiers in Psychology. – 2024. – Vol. 15. – Art. 1349835. – DOI: 10.3389/fpsyg.2024.1349835